

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/materialy-do-pobrania/186636,14-czerwca-Narodowy-Dzien-Pamieci-Ofiar-Niemieckich-Nazistowskich-Obozow-Koncent.html>
27.02.2026, 08:15

14 czerwca: Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady - rocznica pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz (14 czerwca 1940) - materiały IPN

W rocznicę pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz obchodzimy Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady.

[Akcja AB II Wojna Światowa](#) [Intelligenzaktion KL Auschwitz](#) [Martyrologia](#) [Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady](#) [Niemieckie obozy koncentracyjne](#) [Niemieckie obozy zagłady](#) [Polacy](#)

Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady

W 2006 r. Sejm RP ustanowił 14 czerwca Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych. Tego dnia w 1940 roku z więzienia w Tarnowie Niemcy przetransportowali grupę 728 Polaków, głównie żołnierzy kampanii wrześniowej, do obozu zagłady KL Auschwitz.

W 2015 r. Sejm zmienił uchwałę z 2006 roku i ustanowił 14 czerwca Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady, a tym samym zmienia „w imię prawdy historycznej” ustanowioną uchwałą z 8 czerwca 2006 r. nazwę Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wzywa władze państwowe i samorządowe do podejmowania inicjatyw upamiętniających ofiary II wojny światowej, w szczególności niemieckich nazistowskich obozów koncentracyjnych i niemieckich nazistowskich obozów zagłady, oraz polski wkład w walkę z niemiecką ideologią narodowego socjalizmu"

► [Pierwszy transport śmierci do Auschwitz z polskimi więźniami politycznymi - infografiki](#)

PIERWSZY TRANSPORT ŚMIERCI

Wiosną 1940 r. Niemcy rozpoczęli budowę obozu dla więźniów politycznych w Auschwitz (przed wojną Oświęcim).

14 czerwca 1940 r. z Tarnowa przybył tam transport z pierwszymi polskimi więźniami politycznymi.

Spośród 728 więźniów z pierwszego transportu do KL Auschwitz przeżyło około 300 osób.

fot: IPN

#transportysmierci

🐦 📺 @ipngovpl

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Niemiecka fabryka śmierci

Obóz w Auschwitz został utworzony na polecenie Heinricha Himmlera z dnia 27 kwietnia 1940. Miał powstać na terenie przedwojennych koszar z odpowiednimi zabudowaniami oraz z dogodnym połączeniem kolejowym ze Śląskiem i Generalnym Gubernatorstwem, w widłach Wisły i Soły. Polacy - najczęściej przedstawiciele polskiej inteligencji i duchowieństwa, zatrzymani przez Niemców na początku II wojny światowej na podstawie przygotowanych jeszcze przed wojną list proskrypcyjnych trafiali do aresztów i więzień, które bardzo szybko się zapępniały i nie były już w stanie pomieścić więcej osób. Jeszcze w maju 1940 r. do Auschwitz trafia grupa 30 więźniów kryminalnych z obozu w Sachsenhausen. Otrzymali numery obozowe od 1 do 30. W nowym obozie mieli być funkcyjnymi (kapo, blokowi itp.), a więc pełnić rolę nadzorczą nad więźniami, którzy w następnych tygodniach trafiali do Auschwitz.

14 czerwca 1940 roku wyruszył pierwszy masowy transport Polaków do KL Auschwitz z przedwojennego zakładu karnego w Tarnowie przy ul. Konarskiego. Niemcy przywieźli 728 więźniów politycznych. Polacy stali się pierwszymi więźniami niemieckiego obozu śmierci. Co roku tego dnia obchodzimy Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady.

W chwili wybuchu wojny więzienie w Tarnowie zamieniono w więzienie polityczne niemieckiej policji bezpieczeństwa i pełniło ono funkcję więzienia etapowego (było jednym z etapów wędrówki więźnia od chwili aresztowania, aż do miejsca docelowego, którym często były obozy koncentracyjne). W tarnowskim więzieniu Niemcy osadzali osoby zatrzymane w ramach [akcji AB – nadzwyczajnej akcji pacyfikacyjnej](#), której celem była likwidacja jak największej liczby osób z grona polskiej inteligencji, duchowieństwa, polskiego ruchu oporu czy działaczy politycznych. Tylko w maju w Tarnowie znalazło się ponad 900 osób – ofiar akcji AB.

14 czerwca 1940 r. uznawany jest za początek funkcjonowania niemieckiego obozu zagłady w Oświęcimiu. W pierwszym transporcie więźniów (otrzymali obozowe numery od 31 do 758) dużą grupę stanowiły osoby, które próbowały przedostać się do tworzonych we Francji Polskich Sił Zbrojnych. Wraz z nimi do KL Auschwitz trafili także organizatorzy przerzutów.

Część więźniów została aresztowana podczas ludobójczej [akcji AB, czyli tzw. Nadzwyczajnej Akcji Pacyfikacyjnej \(niem. Außerordentliche Befriedungsaktion\)](#), którą Niemcy przeprowadzili w Generalnym Gubernatorstwie w 1940 r. Była to dalsza część eksterminacji Polaków, jaką niemiecki okupant rozpoczął od września 1939 r. na okupowanych ziemiach polskich od tzw. [Intelligenzaktion](#) - fizycznej eliminacji polskiej inteligencji.

W transporcie do KL Auschwitz były także osoby zatrzymane podczas łapanek, działacze organizacji politycznych, konspiracyjnych i społecznych, urzędnicy państwowi, harcerze, maturzyści oraz inni przedstawiciele polskiej inteligencji. 14 czerwca 1940 r. do KL Auschwitz przywieziono także niewielką grupę polskich Żydów.

Podczas apelu od zastępcy komendanta obozu SS-Hauptsturmführera Karla Fritzscha więźniowie usłyszeli:

„Przybyliście tutaj nie do sanatorium, tylko do niemieckiego obozu koncentracyjnego, z którego nie ma innego wyjścia, jak przez komin. Jeśli się to komuś nie podoba, to może iść zaraz na druty. Jeśli są w transporcie Żydzi, to mają prawo żyć nie dłużej niż dwa tygodnie, księża miesiąc, reszta trzy miesiące”.

Piekło KL Auschwitz przeżyło 239 osób z pierwszego transportu. Część została zwolniona po kilkunastu miesiącach, inni byli tam ponad cztery lata.

POLACY więźniowie niemieckiego nazistowskiego obozu zagłady Auschwitz

► Tadeusz Dionizy Pietrzykowski (nr obozowy 77)

Tadeusz Dionizy Pietrzykowski „Teddy” przyszedł na świat 8 kwietnia 1917 roku w Warszawie. Jego ojciec Tadeusz był projektantem i inspektorem nadzoru rozbudowy warszawskiego węzła kolejowego, a matka Sylwina nauczycielką. Teddy był najstarszym synem i już w dzieciństwie przejawiał uzdolnienia plastyczne. Jednak to boks stał się jego pasją, a fascynacja tą dyscypliną sportu zaprowadziła go na ring, gdzie odniósł wielkie sukcesy.

Kiedy miał 16 lat, Tadeusz Pietrzykowski dołączył do sekcji bokserskiej Wojskowego Klubu Sportowego „Legia”. Swoje umiejętności rozwijał pod okiem legendarnego trenera boksu Feliksa Stamma. Odnosił kolejne zwycięstwa na ringach krajowych i zdobywał mistrzostwa, m.in. wicemistrzostwo Polski i tytuł mistrza Warszawy w wadze koguciej. Wybuch II wojny światowej zahamował rozwój kariery sportowej i zmienił bieg jego życia.

We wrześniu 1939 roku kiedy wojska niemieckie najechały Polskę zaledwie 22 letni Tadeusz wstąpił do Wojska Polskiego biorąc aktywny udział w walkach o Warszawę. Po kapitulacji Wojska Polskiego i zakończeniu wojny obronnej próbował uciec na zachód i dołączyć do Polskich Sił Zbrojnych. Na początku 1940 roku został przez Niemców złapany w pobliży granicy węgierskiej i wzięty do niewoli. Przetrzyniwany i torturowany w więzieniach w Muszynie, w Nowym Sączu i Tarnowie. Stamtąd przewieziony 14 czerwca 1940 r. w pierwszym masowym transporcie Polaków

do obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau, gdzie otrzymał numer 77 jako więzień polityczny. Był jednym z pierwszym Polaków uwięzionych w KL Auschwitz i zarazem jednym z pierwszych więźniów obozu zagłady. W obozie zmuszany był do ciężkiej pracy fizycznej. Doświadczył również okrucieństw nazistowskiego reżimu, poddawany był m.in. eksperymentom pseudomedycznym w styczniu 1942 r. Siła charakteru nie pozwoliła mu się złamać. Przebywając kolejno w obozach koncentracyjnych Auschwitz-Birkenau, Neuengamme i Bergen-Belsen, Tadeusz Pietrzykowski brał udział w organizowanych przez Niemców walkach bokserskich (w KL Auschwitz, KL Neuengamme i KL Bergen-Belsen). Przeszedł do historii zwłaszcza jako pięściarz, który podczas II wojny światowej stał się więźniem politycznym Niemców. Za wygrane otrzymywał bochenek chleba, czasem też kostkę margaryny, czym dzielił się ze współtowarzyszami. Stoczył około 60 pojedynków, z których prawie wszystkie wygrał. Stał się symbolem nadziei i siły dla swoich współtowarzyszy.

Skutkiem eksperymentów pseudomedycznych, którym był poddawany w KL Auschwitz, był trwały uszczerbek na zdrowiu, przejawiający się m.in. bólem w okolicy serca, zawrotami głowy, chorobą nerek i wątroby. Z powodu trwałej utraty zdrowia, nie mógł podjąć stałej pracy. W zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci Narodowej znajdują się m.in. akta osobowe Tadeusza Pietrzykowskiego, dotyczące ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej ze względu na poddawanie eksperymentom pseudomedycznym w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu w latach II wojny światowej. Akta zawierają wniosek o przyznanie pomocy finansowej, korespondencję, protokół przesłuchania świadka, oświadczenia świadków (współwięźniów), decyzje dotyczące rozpatrzenia wniosku [GK 927/982]

- Broszura edukacyjna w języku polskim i angielskim do pobrania: [Bohater z ringu Auschwitz: Tadeusz Pietrzykowski - Teddy. Żołnierz. Bohater. Mistrz](#)
- IPNtv: [„Tadeusz Pietrzykowski - Historia niezwykłego człowieka”](#)
- Wspomnienia Eleonory Szafran – córki Tadeusza Pietrzykowskiego „Teddy’ego”
- IPNtv: [TEDDY: Żołnierz – Bohater – Mistrz \[REPORTAŻ\]](#)
- [Uroczystość oznaczenia grobu śp. Tadeusza Pietrzykowskiego znakiem pamięci „Grób weterana walk o wolności niepodległość Polski” – Bielsko-Biała, 13 czerwca 2024](#)
- [Odślonięcie tablicy upamiętniającej Tadeusza „Teddy’ego” Pietrzykowskiego – Bielsko-Biała, 4 października 2023](#)
- Baza [straty.pl](#): informacje dotyczące Tadeusza Pietrzykowskiego znajdują się [w bazie straty.pl](#)

Tadeusz Pietrzykowski, fot. domena publiczna

Tadeusz Pietrzykowski - Teddy, fot. archiwum rodzinne Eleonory Szafran, córki T. Pietrzykowskiego - zobacz świadectwo
Elonory Szafran - portal opowiedziane.ipn.gov.pl

PAŃSTWOWE MUZEUM W OŚWIĘCIMIU

Oświęcim, dnia 20 maja 1969 r. 29

IV-8521/1523/ 2296 /69

Pan Tadeusz Pietrzykowski

MIKUSZOWICE 235

Bielsko - Biała

Państwowe Muzeum w Oświęcimiu stwierdza, że w materiałach dokumentalnych tut. Archiwum są następujące dane o niżej wymienionym więźniu b. obozu koncentracyjnego Oświęcim-Brzezinka:

PIETRZYKOWSKI Tadeusz ur. 1917 r. został przywieziony do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu /KL Auschwitz/ w dniu 14.6.1940 r. transportem Kraków-Tarnów.

W obozie oznaczony - jako więzień polityczny - numerem 77. Z obozu KL Auschwitz w miesiącu marcu 1943 r. przeniesiony do obozu KL Neuengamme.

Innych danych o w/w Muzeum nie posiada.

PODSTAWA informacji:

numerowe wykazy transportów przybyłych do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, zbiór listów obozowych /list z obozu KL Neuengamme z dnia 11.9.1943 r. / i zbiór ankiet.

DYREKTOR

Smoleń
/mgr Kazimierz Smoleń /

MC.
[Signature]

Tadeusz Pietrzykowski ur. 1917 został przywieziony do KL Auschwitz 14 czerwca 1940 r. transportem Kraków-Tarnów, Archiwum IPN, akta o sygn. GK 927/982

13
Tadeusz Pietrzykowski

B i e l s k o

Mikuszowice 235.

Zarząd Główny Czerwonego Krzyża

W a r s z a w a

ul. Mokotowska

Po ogłoszeniu w telewizji i prasie ostatniego terminu, który upływa w marcu 1969 roku, w związku ze składaniem zeznań dotyczących doświadczeń pseudo-medycznych, pozwalam sobie opisać również i moje przeżycia obozowe. Do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu zostałem przetransportowany z więzienia w Tarnowie w dniu 14.6.1940 r.

Byłem jednym z pierwszych Polaków którzy po raz pierwszy ujrzeli K.L. Oświęcim, oznaczony zostałem nr 77 i przydzielony do bloku 3/a.

W pierwszych dniach pobytu urządzono nam tak zwany sport polegający na skakaniu żabką, rollen, hinlegen auf itd.

Mówiono nam, że jesteśmy na kwarantannie.

W pierwszych miesiącach mojego pobytu pracowałem na komandzie tak zwany Indrustriehof I, a następnie w Komandzie reinigerów.

W drugiej połowie 1941 roku dostałem się do komanda magazynierów żywnościowych. Mieszkając wtedy na bloku 10/a, gdzie obowiązki blokowego pełnił znany ze swego okrucieństwa Stefan Wierzbica.

W roku 1941 w listopadzie naraziłem się komando-führerowi, który znalazł u mnie kilka sztuk papierosów oraz cebulę, i za karę zostałem przeniesiony do komanda "Buny" równocześnie zostałem przeniesiony na blok 5/a, gdzie blokowym był Szafranski Kazimierz.

Na "Bunie" pracowałem przy pracach ziemnych, jako sprzątaczkę dróg, przy tłuczeniu kamienia i układaniu w/w przy budowie dróg.

W roku 1942 w lipcu nie przypominam sobie którego dnia za namową kolegów z pierwszego transportu i przy ich pomocy zostałem przeniesiony z "Buny" do pracy w magazynie nr 13 w komandzie "Bauhof" i wtedy przydzielłem na blok 17/a.

Praca w magazynie na Bauhofie odpowiadała mi, bo mogłem uprawiać boksa /to jest w centralnym obozie/.

Jest wiadomym wszystkim żyjącym więźniom, którzy byli w Oświęcimiu że w tym czasie występowałem kilka razy na ringu w Oświęcimiu pokonując wielu przeciwników, ponieważ byłem zdrowy.

List Tadeusza Pietrzykowskiego do Zarządu Głównego Czerwonego Krzyża w Warszawie, w którym opisuje eksperymenty pseudomedyczne, jakim był poddawany w KL Auschwitz, Archiwum IPN, akta o sygn. GK 927/982

W sierpniu 1942 roku około 2-3 dni po pokonaniu jednego z niemieckich bokserów nazwiskiem *Walter Dünning*.... to jest dnia 8 lub 9 sierpnia 1942 r. podszedł do mnie oficer SS rewiru lekarz nazwiskiem Entress podczas rozmowy z kolegą Zdzisławem Langerem z Krakowie a staliśmy razem prowadząc rozmowę koło bloku nr 25, zabrał nas na blok 28 tam zapytał mnie i kolegę jakie choroby przechodziliśmy odpowiedziałem, że jestem zdrowy, czego dowodem jest że uprawiam boks. Wówczas zapisał mój numer i kolegi Langer zawiadzał sanitariusza i kazał zrobić nam przyjęcie na rewir.

Sanitariusz po sporządzeniu przyjęcia, zaprowadził nas do kąpieli gdzie zastaliśmy pełniącemu funkcję w łaźni kol. Kieliszka z Bochni który zapytał mnie Teddi-bokser a Ty ^{P86} tu przyszedłeś odpowiedziałem, że czuję się dobrze ale lekarz Entress/bo znałem jego nazwisko/ kazał mnie przyjąć na izbę chorych, na co Kieliszek dziwnie smutnie zareagował, po jego minie doszedłem, że to nic dobrego mi nie wróży.

Pomyślałem sobie zaraz, że jest to sprawa związana z moim boksem, że pewnie za to, że pokonałem Niemca ale nic pewnego nie wiedziałem.

Po kąpieli sanitariusz zarzucił na mnie płaszcz i na kolegę oraz odprowadził nas na blok 20 do sali nr 3 na parterze. Na tej sali zostaliśmy już kilkunastu chorych. W drugim dniu mojego pobytu na tej sali, przyszedł do nas ten sam oficer SS Entress na blok 20, który poprzedniego dnia wypyttywał nas o choroby, w asyście sanitariuszy więźniów. Lekarstwa i strzykawkę oraz tabletki wyjmował ze swej teczki Entress, siedział przy stole wydawał polecenia sanitariuszom i zapisywał na kartkach, Obecność jego powtarzała się przez kilka dni przy udziale sanitariuszy oraz SS-manów, którzy dawali nam po kilka pastylek na raz do ust, które były pod terrorem połykane. Zastrzyki dawali sanitariusze więźniowie niemieccy i SS-man pod kontrolą Entresa. Zastrzyki dostawałem jak pamiętam w lewą rękę dożylnie od strony wewnętrznej. Byłem coraz słabszy miałem dreszcze, dziwne uczucia. Trwało to kilka dni, brano nam krew z żyły i z palca do badania, mierzono gorączkę, a podczas tego SS-man lekarz Entress ustawicznie zapisywał coś na pojedynczych karteczkach, dalej na ten temat nic nie mogłem powiedzieć, ponieważ zacząłem tracić przytomność i nie wiem co ze mną zrobiono. Gorączkę miałem przez około 9-12 dni ale pod koniec zacząłem zdawać sobie sprawę że jestem chory byłem bledy wycieńczony nie mogłem stać na własnych nogach.

Wtedy było dla mnie wszystko jasne, że zostałem poddany doświadczeniom pseudo-medycznym tyfusowym, ponieważ i sanitariusze między sobą o tym mówili.

List Tadeusza Pietrzykowskiego do Zarządu Głównego Czerwonego Krzyża w Warszawie, w którym opisuje eksperymenty pseudomedyczne, jakim był poddawany w KL Auschwitz, Archiwum IPN, akta o sygn. GK 927/982

- 3 -

15

Mimo to znaleźli się sympatycy boksu i przy pomocy 2-ch bokserów niemieckich oraz dr Kruczka z Krakowa udało mi się 26 sierpnia 1942r. wyjść z tego bloku śmierci wieczorem na ~~17~~ blok 17 a a tym samym uniknąć zagazowania w dn. 29 sierpnia 1942 r.

Na bloku 17 a mimo, że byłem bardzo słaby, musiałem sprzątać ze względu na to, że nie wolno było bezcelowo siedzieć ze względu na ustawiczne kontrole block-fürerów.

W bardzo krótkim czasie wróciłem do poprzedniej pracy na Industriefabrik I, tutaj pracowałem do marca 1943 roku skąd zostałem wywieziony do obozu koncentracyjnego Hamburg-Neuengamme a w końcu do Bergen, Belsen.

Obecnie pracuję a Bielsku jako instruktor-nauczyciel, zapadam często na zdrowiu, pozostaję pod ścisłą kontrolą lekarzy w związku z silnym rozstrojem nerwowym, zmianami wegetatywnymi serca i całego ustroju nerwowego, oraz choroby wątroby i nerek. Odczuwam również silne zawroty głowy, jakieś dziwne lęki jakbym to jeszcze raz miał przechodzić oraz zadyszkę.

Jako świadków mogę podać kół.kół dr med Pierzchała Jan z Wrocław ul. Swierczewskiego 11.

Kolega Zdzisław Langer z Krakowa mimo, że już przychodził do zdrowia został 29 sierpnia 1942 r zabrany autem w samej koszuli do Brzezinek i tam zagazowany.

Tadeusz Pietrzykowski

Bielsko

9/272 16

KWESTIONARIUSZ DOTYCZĄCY EKSPERYMENTÓW MEDYCZNYCH NA WIEŹNIACH

I. Dane personalne

1. Nazwisko /nazwisko panieńskie/ Pietrzykowski
2. Imię Tadeusz
3. Pseudonim /y/ w czasie uwięzienia nie
4. Data urodzenia /dzień, miesiąc, rok/ 8 kwiecień 1917.
5. Miejsce urodzenia Warszawa
6. Przynależność państwowa Polska
7. Zawód przed uwięzieniem student Obrazny nauczyciel
8. Ostatni adres przed uwięzieniem Warszawa Koszykowa 11.
/również ulica i Nr domu/
9. Obecny adres Białka-Biała Mikuszowice 235.
10. Imię rodziców Tadeusz, Sylwia
11. Stan rodzinny/przed uwięzieniem kawaler Obecny żonaty

II. Dane o uwięzieniu:

12. Aresztowany dnia 28.IV.1940 Maszyne-Nowy Sącz, przez Gestapo
- Osadzony w Nowy Sącz-Tarnów 77 w Oświęcimiu 3/a
- dnia 14.VI.1940. Na zarządzenie
Neuengamme
- Przeniesiony/a/do Dnia 14.III.1943 Nr więzienia 17955 Nr bloku 1.
- Bergen-Belsen marzec 1945
- Przeniesiony/a/do Dnia Nr więzienia Nr bloku
- Przeniesiony/a/do Dnia Nr więzienia Nr bloku
- Czy więzień próbował uchylić się nie miał możliwości
od doświadczeń?
- Jeśli tak, jakie to były konsekwencje?

III.

III. Dane o eksperymentach medycznych:

13. Rodzaj/o/eksperymentu/tów/ Zastrzyk dożylny w lewą rękę od strony
wewnętrznej i proszki po kilka sztuk do ust Ilość 6-8
14. W jakim obozie był eksperyment przeprowadzony Oświęcim
15. W jakim czasie /dzień, miesiąc, rok/ 8.VIII.1942 do 26.VIII.1942.
16. Metoda eksperymentu /np. w formie zastrzyku dożylnego
Zastrzyk dożylny i proszki.

17. Która część ciała poddana była eksperymentowi /np. lewe udo,
strona zewnętrzna/
Zastrzyk wlewą rękę dożylną od strony wewnętrznej.....
18. Rodzaj kontroli wyniku eksperymentu:
a/ w jakich dniach i w jakich odstępach czasu
różnie co 2 dni i codziennie
- b/ Oboz Oświęcim blok 20
izba 3.
- Miejsce przeprowadzenia kontroli
- c/ Sposób przeprowadzenia kontroli /mierzenie temperatury, analiza
krwi itd/. badanie temperatury, ciśnienie, mierzenie tętna, pobieranie
krwi t.p.
19. Miejsce pobytu więźnia w obozie w czasie trwania eksperymentu
/blok, izba chorych itd/.
Blok 20. izba 3.
20. W wypadku dalszej przymusowej pracy więźnia w czasie trwania
eksperymentu:
a/ w jakiej grupie /komando/ nie Nr grupy Komando
nie
b/ rodzaj pracy
21. Inne dane
- IV.22. Czy poza tym był więzień leczony na izbie chorych jakiegokolwiek
obozu koncentracyjnego:
Jeśli tak: Neungamme
a/ Podać nazwę obozu koncentracyjnego
Zapalenie opłucnej z wysiękiem
b/ Rodzaj choroby
lipiec, sierpień, wrzesień 1944 rok
c/ Podać datę leczenia /dzień, miesiąc, rok/
d/ Gdzie był więzień umieszczony podczas leczenia /podać numer,
bloku, izby chorych/.
blok rewirowy.
e/ dodatkowe wyjaśnienie
- Data 14.V.1969
- Tadeusz Pietrzykowski
/podpis/

Dr. med. Stanisław Kłodziński
b. więzień obozu Oświęcim nr. 20019
zam. w Krakowie ul. Kremerowska 3/3

Oświadczenie.

Więzień obozu koncentracyjnego Oświęcim I oznaczony numerem 235, Tadeusz Pietrzykowski, obecnie zamieszkały w Mikuszowicach k. Bielska Białej jest mi osobiście znany z obozu w Oświęcimiu. Poznałem go na bloku 20 Oświęcimia I go, gdy leżał tam na sali nr. 3 latem 1942 roku. Kolega Tadeusz Pietrzykowski należał do grupy zakaźnych przez lekarza SS - więźniów Oświęcimia -. Na skutek sztucznego zakażenia zachorował na dur wysypkowy, otrzymywał specjalne leczenie, wypróbowywane wówczas dla celów doświadczalnych - a przebieg jego choroby był odrębnie od przebiegu duru odnotowywany w specjalnych kartach. Grupa chorych zakaźnych dorem przez lekarza SS była prawie codziennie kontrolowana przez niemieckiego lekarza wzgl. przez sanitariusza SS. Kol. Tadeusz Pietrzykowski przetrzymał dur wysypkowy i został wypisany do komanda roboczego w obozie Oświęcimia Igo. W tym czasie pracowałem na bloku 20 - bloku chorób zakaźnych Oświęcimia Igo jako sanitariusz.

Powyższe zaświadczenie wydaję kol. Tadeuszowi Pietrzykowskiemu, by przedłożył go w Polskim Czerwonym Krzyżu w Warszawie.

Kraków 3 marca 1969r.

Dr. med. STANISŁAW KŁODZIŃSKI
Kraków, ul. Kremerowska 3/3
K/1704/54
Dr. Stanisław Kłodziński

Świadectwo dr. med. Stanisława Kłodzińskiego, b. więźnia KL Auschwitz nr 20019 dot. poddawaniu eksperymentom pseudomedycznym Tadeusza Pietrzykowskiego, Archiwum IPN, sygn. GK 927

► Izydor Kielar (nr obozowy 103 029)

Izydor Kielar urodził się 1 czerwca 1898 r. w Haczowie w powiecie brzozowskim (województwo lwowskie) w rodzinie chłopskiej, jako syn Jana i Heleny z domu Rymar.

Już w wieku lat czternastu, mieszkając w zaborze austriackim rozpoczął działalność w Polskich Drużynach Strzeleckich. Następnie służył w armii austro-węgierskiej. Gdy w listopadzie 1918 r. rodziła się niepodległa Polska, zgłosił się na ochotnika w szeregi jej armii.

W latach 1918-1921, walcząc z Ukraińską Armią Halicką, a później bolszewicką Armią Czerwoną, dał przykład męstwa i odwagi, za które odznaczono go Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego

Virtuti Militari. Zwolniony z wojska założył rodzinę i zajął się pracą w gospodarstwie rolnym. Wraz z klęską wrześniową 1939 r., jako podoficer WP, włączył się w budowanie tajnych struktur konspiracji niepodległościowej. Został dowódcą plutonu ZWZ-AK w swojej rodzinnej miejscowości. Po trzech latach działalności aresztowany przez Gestapo i po bestialskim śledztwie przewieziony 16 lutego 1943 r. do obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau (otrzymał numer 103 029). Tam po kilku tygodniach pobytu podczas selekcji wytypowany do rozstrzelania i zamordowany 10 kwietnia 1943 r. Władze obozowe nie poinformowały o jego śmierci najbliższej rodziny.

- Więcej: [Paweł Fornal, Izydor Kielar \(1898-1943\). Bohater wojny polsko-bolszewickiej, konspirator, zamordowany w obozie Auschwitz-Birkenau](#)

Izydor Kielar, zdjęcie portretowe. W klapie marynarki przypięty Krzyż Srebrny Orderu Wojennego „Virtuti Militari”. Powyżej krzyża Odznaka Honorowa za Rany i Kontuzje z jedną gwiazdką. Na prawo od nich baretką Krzyża Walecznych. W lewym dolnym rogu widoczny fragment odcisku małej pieczęci Kapituły Orderu „Virtuti Militari”, z zasobu AIPN, sygn. IPNRz-13-1-566-1

Izidor Kielar, Książeczka Krzyża Virtuti Militari - strona wewnętrzna, z zasobu AIPN

L. 5935

sierż. *Kielar Izidor*

otrzymał odznakę „Gwiazdę Przemysła”, nadaną
mu przez Gminę wolnego król. miasta Przemysła,
za dzielną obronę Przemysła i Ziemi Przemyskiej
w dniach od 1. listopada 1918 r. do 16. maja 1919 r.

Przemysł, dan 11 kwietnia 1920.

Za komitet wojskowo-obywatelski:

Józef Kostrzewski
Prezydent m. Przemysła,

Pplk. Gustaw Wolszner
Dow. Obozu warownego.

UWAGA! Powyższa legitymacja została wydana obrońcy do Nr. odznaki
na mocy statutu (V § 8 a) zarejestrowanego przez M. S. Wojsk.
w Warszawie w myśl rozkazu Nacz. Dow. W. P. (Sztab Gener.)
Nr. 40 z dnia 5 maja 1920 r. — Odznaka jest przeznaczoną do
noszenia na wstążeczce, przewieszzonej na dziurce drugiego guzika,
licząc od kołnierza munduru (stat. III § 4).

Gwiazda Przemysła dla sierż. Izzydora Kielara, z zasobu AIPN

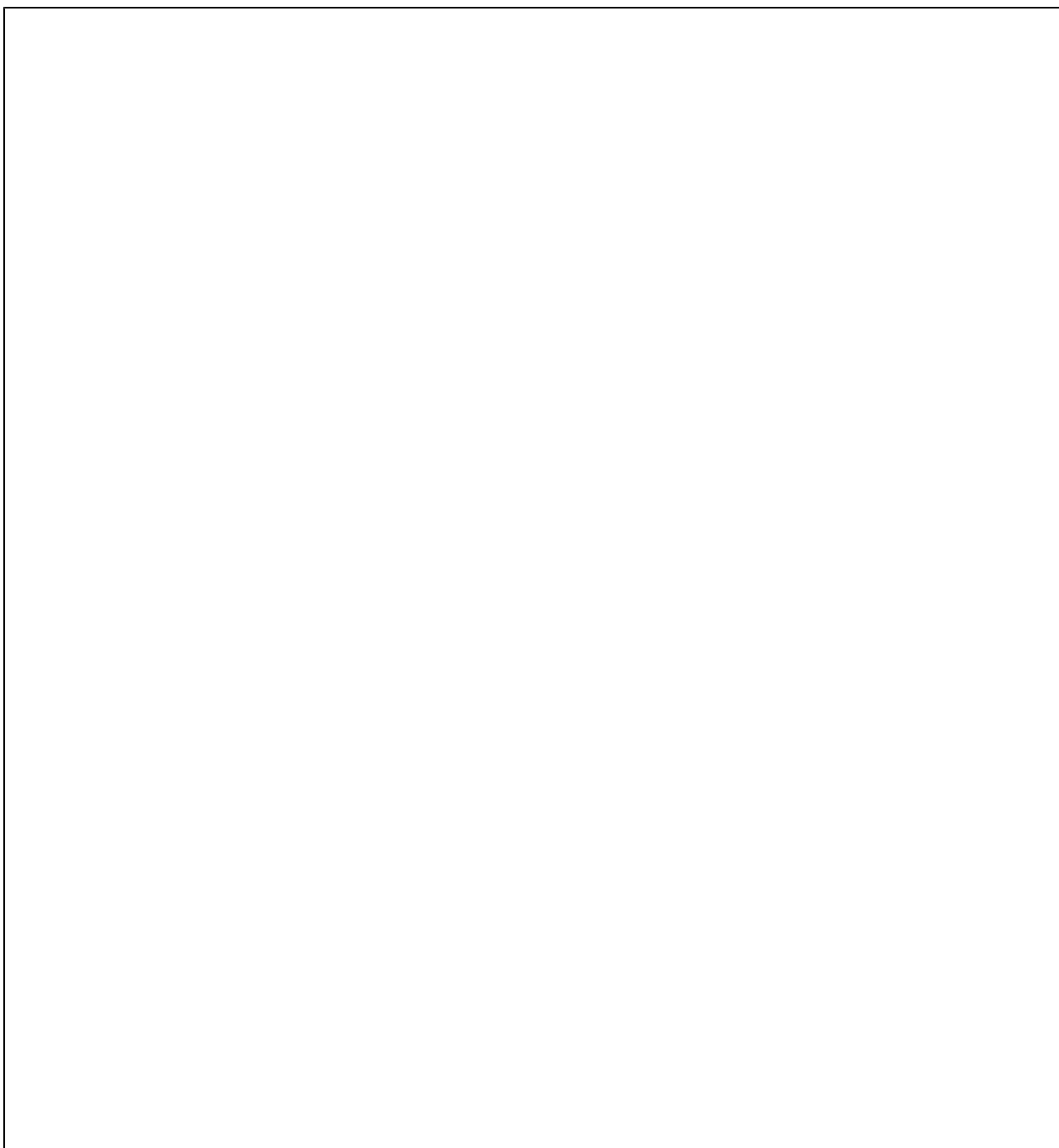
► Adam Pelczarski (nr obozowy 22700)

Adam Pelczarski - ur. w 1888 r. w Brzozowie, zam. w Białej Niżnej, żonaty z Julią z d. Wiatr. Mieli

troje dzieci: Eugeniusza, Adama, Janinę; był urzędnikiem, pracował jako adiunkt katastralny. Adam Pelczarski współtworzył w Grybowie struktury Polskiego Państwa Podziemnego.

Za działalność konspiracyjną został aresztowany i trafił do KL Auschwitz razem z grupą 20 mężczyzn w transporcie z Tarnowa 20 lutego 1942 r. Zmarł po miesiącu, 21 marca 1942 r.

W Grybowie i okolicy funkcjonowało kilka grup konspiracyjnych. W Grybowie pierwsza tego typu placówka konspiracyjna powstała m.in. z inicjatywy Adama Pelczarskiego i Alojzego Czaplińskiego. Siatką konspiracyjną dowodził Czapliński. Przerzucano pocztę i uchodźców z Polski. Grupa została rozbita w marcu 1941 roku. Rozpoczęły się wówczas aresztowania. Właśnie wtedy został aresztowany Adam Pelczarski. Już nigdy nie wrócił do domu. Rodzina jego żony, Julii z d. Wiatr, również doświadczyła prześladowań ze strony okupanta niemieckiego i sowieckiego. Alojzy Wiatr zginął w więzieniu gestapo w Jaśle 17 lutego 1944 roku – został skatowany na śmierć. Narcyz Wiatr zastrzelony przez członka UB na krakowskich Plantach 21 kwietnia 1945 r.

► św. Maksymilian Maria Kolbe (numer obozowy 16670)

św. Maksymilian Maria Kolbe urodzony w Zduńskiej Woli, na chrzcie świętym otrzymał imię Rajmund. W dzieciństwie - jak zapisała w liście do franciszkanów w październiku 1941 r. jego matka - objawiła mu się Matka Boża:

(...) pokazała mi się, trzymając dwie korony: jedną białą, drugą czerwoną. Z miłością na mnie patrzała i spytała, czy chcę te korony. Biała znaczy, że wytrwam w czystości, a czerwona, że będę męczennikiem. Odpowiedziałem, że chcę.

Całe życie poświęcił Maryi. Jego dewizą i celem życia było krzewienie kultu maryjnego, przepełnionej bezgraniczną ufnością w Opatrzność Bożą. Był założycielem Rycerstwa Niepokalanej. W 1927 r. w Niepokalanowie utworzył klasztor franciszkański oraz nowoczesny ośrodek wydawniczy. Działalności ewangelizacyjnej nie ograniczał do kraju, powołując w 1931 r. w Nagasaki japoński Niepokalanów - Mugenzai no Sono (Ogród Niepokalanej). Wydawana przez o. Maksymiliana gazетка „Rycerz Niepokalanej” osiągnęła jeden raz nakład miliona egzemplarzy. W Niepokalanowie, oprócz wysokonakładowych wydawnictw katolickich, działała radiostacja, nadająca na obszar niemal całej Polski „Radio Niepokalanów”, elektrownia, straż pożarna, piekarnia. Wybuch wojny pokrzyżował plany założenia studia filmowego, telewizji i lotniska. Franciszkanin potrafił doskonale wykorzystać najnowsze technologie do ewangelizacji. Maksymilian był również uzdolnionym fizykiem i matematykiem, jeszcze w 1915 r. zaprojektował eteroplan - rakietę kosmiczną, której szkic złożył w urzędzie patentowym.

Po wybuchu II wojny światowej już 19 września 1939 został aresztowany. Niemcy przewieźli o. Maksymiliana razem z ponad trzydziestoma zakonnikami do obozu w Lambsdorf (Łambinowiece), następnie został osadzony w obozie Amtitz (Gębice). Na początku listopada 1939 zakonnicy trafili do obozu w Ostrzeszowie. 8 grudnia w święto Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny Maksymilian Kolbe został uwolniony. Razem ze współbraćmi powrócili do klasztoru w Niepokalanowie.

17 lutego 1941 r. Niemcy ponownie aresztowali Franciszkanina. Był przesłuchiwany i więziony na Pawiaku. Stamtąd transportem 28 maja 1941 przewieziono o. Maksymiliana do obozu koncentracyjnego w Auschwitz (numer obozowy 16670). W obozie pracował m.in. przy wyrębie drzew. W ukryciu pełnił posługę kapłańską dla współwięźniów (sprawował msze święte, spowiadał, nauczał).

Maksymilian Maria Kolbe dał swoje życie za drugiego człowieka w niemieckim nazistowskim obozie koncentracyjnym i zagłady KL Auschwitz. Po ucieczce więźnia bloku 14, 29 lipca 1941 r., podczas karnego apelu zastępca komendanta obozu Karl Fritzsche, stosując odpowiedzialność zbiorową, wytypował dziesięciu więźniów, którzy mieli umrzeć śmiercią głodową. Za jednego z nich, niespełna czterdziestoletniego żołnierza i ojca rodziny Franciszka Gajowniczka, zgłosił się o. Maksymilian. W celi głodowej, mimo złego stanu zdrowia, żył ponad dwa tygodnie.

14 sierpnia 1941 r. umierającemu o. Kolbemu wstrzyknięto fenol, a kolejnego dnia ciało skremowano. Został wyniesiony na ołtarze jako wyznawca i męczennik. Beatyfikacji dokonał 17 października 1971 r. papież Paweł VI, a kanonizacji - jedenaście lat później 10 października 1982

r. - Jan Paweł II.

- [40. rocznica kanonizacji Maksymiliana Marii Kolbego](#)
- [Zakonnik, redaktor, męczennik](#)
- [Rycerz Niepokalanej](#)

o. Maksymilian Maria Kolbe w 1936, fot. domena publiczna.

o. Korneli Czupryk z o. Maksymilianem Kolbe przed wyjazdem do Japonii w 1933, fot. domena publiczna.

Cela śmierci o. Maksymiliana Marii Kolbe w obozie zagłady Auschwitz, fot. Maciej Foks (IPN).

Tablica umieszczona na ścianie bloku 17 w byłym niemieckim obozie koncentracyjnym Auschwitz, fot. Maciej Foks IPN

P. MAXIMILIAN KOLBE

1894 IN POLEN · 1910 EINTRITT IN DEN MINORITENORDEN · STUDIEN IN ROM · DOKTORGRAD PHIL. UND THEOL. · 1917 GRÜNDUNG DER MILITIA IMMACULATAE · AUFBAU DES MARIAN-PRESSEZENTRUMS NIEPOKALNOW - BEI WARSCHAU · 1937 BEREITS 700 MINORITEN IM EINSATZ MIT MODERNEN MASSEN MEDIEN · DIE ZEITUNGEN ERREICHEN MILLIONENAUFLAGEN ·

1930 ERRICHTUNG EINES JAPANISCHEN-PRESSEZENTRUMS IN NAGASAKI ·

1941 VERHAFTUNG KOLBES DURCH DIE GESTAPO · IM KZ AUSCHWITZ STIRBT ER AM 14. AUGUST 1941 STELVERTRETEND FÜR DEN FAMILIENVATER GAJOWNICZEK IM HUNGERBUNKER

Tablica poświęcona św. Maksymilianowi M. Kolbe, krążganki klasztoru minorytów - zakonu z rodziny franciszkańskiej - przy kościele pw. Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych w Grazu w Austrii. Święty Maksymilian Kolbe jest jednym z najważniejszych świętych dla zakonów franciszkańskich, fot. Agnieszka Wygoda (IPN)

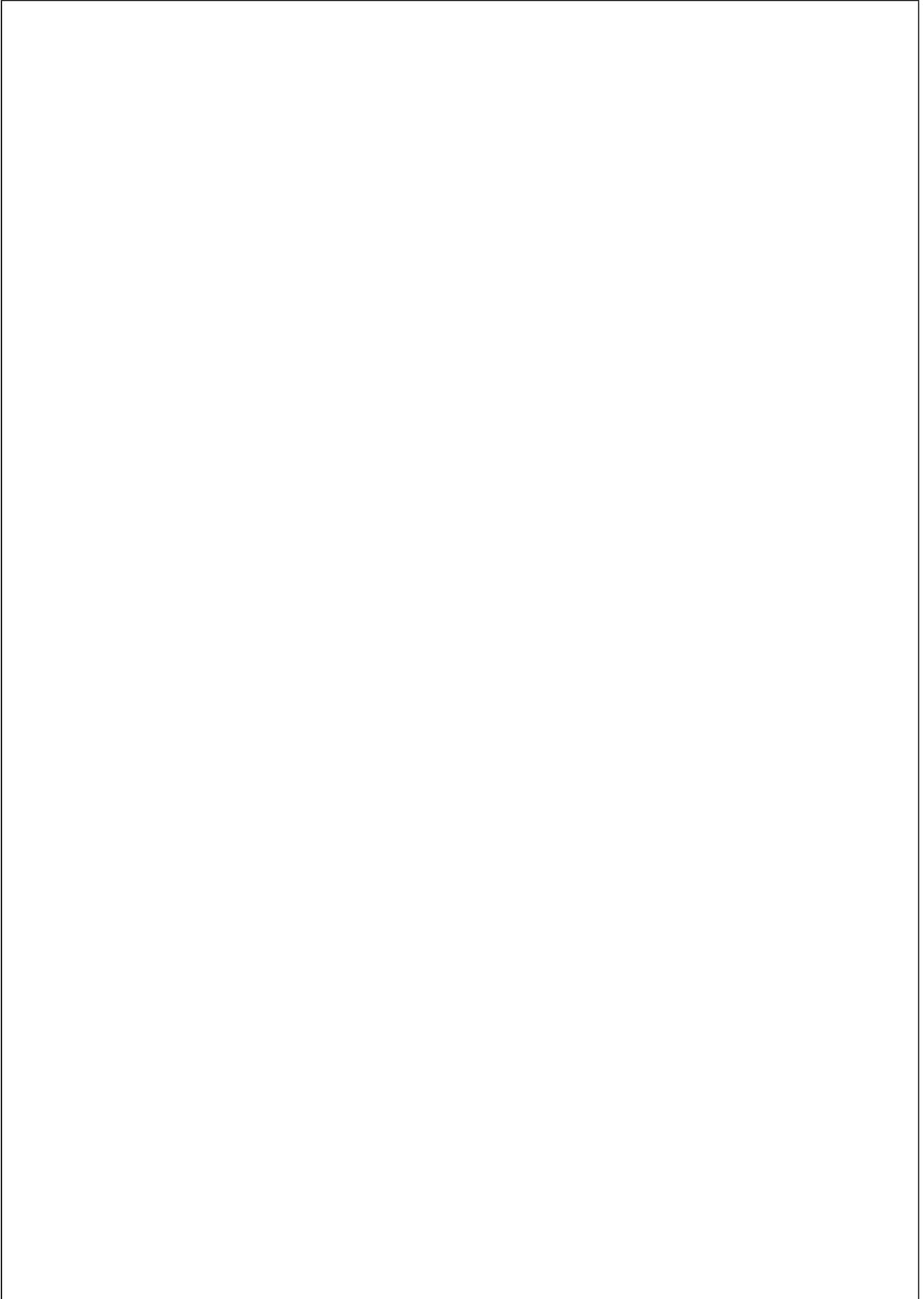
Pomnik św. Maksymiliana Kolbe przed Bazyliką Matki Bożej Różańcowej w Pompejach we Włoszech, fot. Agnieszka Wygoda (IPN)

► Czesława Kwoka (nr obozowy 26947)

Czesława Kwoka, ur. 15 sierpnia 1928 r. w Wólce Złojckiej pod Zamościem została wysiedlona przez Niemców z Zamojszczyzny w 1942 roku w ramach tzw. Generalnego Planu Wschodniego. Akcja wysiedleńczo-pacyfikacyjna z tych terenów trwała od listopada 1942 r. do sierpnia 1943 r. W nocy z 27 na 28 listopada 1942 r. Niemcy rozpoczęli na Zamojszczyźnie akcję pacyfikacyjną i wysiedleńczą. Wypędzono ponad 100 tys. osób, w tym ponad 30 tys. dzieci. Czesława Kwoka trafiła z mamą najpierw do obozu przesiedleńczego w Zamościu, a 13 grudnia 1942 r. do obozu zagłady Auschwitz-Birkenau (nr obozowy 26947). 12 marca 1943 r. została zamordowana zastrzykiem z fenolu. Miała 14 lat.

Jak wspominał fotograf obozowy Wilhelm Brasse, przed wykonaniem zdjęcia Czesława Kwoka była bita pejcem, również po twarzy, bo nie rozumiała niemieckiego.

Taka ładna dziewczynka, taka niewinna. Płakała, ale nic nie mogła zrobić. Przed zdjęciem dziewczynka wytarła łzy i krew z rozcięcia na wardze. Szczerze mówiąc, czułem się, jakbym sam dostał, ale nie mogłem się wtrącać. Zabiliby mnie. Nigdy nie można było się odezwać.

► Kazimierz Albin (numer obozowy 118)

Kazimierz Albin w latach 1940-43 więzień KL Auschwitz (numer obozowy 118) i uciekinier z tego obozu, a następnie żołnierz Armii Krajowej i wykonawca wyroków śmierci. Został szefem dywersji bojowej III Odcinka Komendy Obwodu Kraków – Miasto Armii Krajowej. Był jednym z założycieli i prezesem Towarzystwa Opieki nad Oświęcimiem. Kawaler Krzyża Komandorskiego Orderu Odrodzenia Polski, opowiada o swoim doświadczeniu lat wojny i okupacji niemieckiej.

Więcej: [Więzień, uciekinier, egzekutor - rozmowa Macieja Foksa \(IPN\) z Kazimierzem Albinem](#)

► Helena Jaszowska (nr obozowy 63714)

Helena Jaszowska, ps. „Sylwia” ur. 20 lutego 1897 r. w Leżajsku, ppor. AK, komendantka Wojskowej Służby Kobiet w Placówce nr 2 Leżajsk, nauczycielka, siostra Edmunda Jaszowskiego ps. „Mucha” (ur. 17 listopada 1915 r.) oraz inż. Rudolfa Jaszowskiego – por. ps. „Lampart” (ur. 16 kwietnia 1912 r.), dowódcy leżajskiej placówki ZWZ-AK, skatowanego przez Niemców w jarosławskim więzieniu, zmarł 16 czerwca 1943 r.

Helena Jaszowska przybyła do obozu zagłady Auschwitz transportem z Tarnowa 2 października 1943 r. Zginęła 29 marca 1944 r. w KL Auschwitz. Do Auschwitz trafił również Edmund Jaszowski, zginął w 1945 r. prawdopodobnie w KL Buchenwald (nr obozowy 108622).

W czasie II wojny światowej Helena, Edmund oraz Rudolf Jaszowscy włączyli się aktywnie w działalność konspiracyjną Polskiego Państwa Podziemnego w Leżajsku. Wszyscy zginęli w czasie wojny.

Helena Jaszowska, ps. „Sylwia”, ur. 20-02-1897 r. w Leżajsku, zdjęcie z 1936 r., z zasobu AIPN, sygn. IPNRz-13-1-662-1-1
► Sługa Boży ks. Franciszek Blachnicki (nr obozowy 1201)

ks. Franciszek Blachnicki - kapłan katolicki, Czcigodny Sługa Boży, urodzony 24 marca 1921 w Rybniku. Harcerz, żołnierz kampanii wrześniowej 1939, konspirator, więzień Gestapo i KL

Auschwitz, założyciel Ruchu Światło-Życie, Krucjaty Wyzwolenia Człowieka, Chrześcijańskiej Służby Wyzwolenia Narodów; twórca metody życia oazowego - nowej formy duszpasterstwa katolickiego, więzień polityczny PRL, naukowiec, zaangażowany w posoborową odnowę Kościoła, ojciec duchowny wspólnot życia konsekrowanego: Instytutu Niepokalanej Matki Kościoła oraz Wspólnoty Chrystusa Sługi.

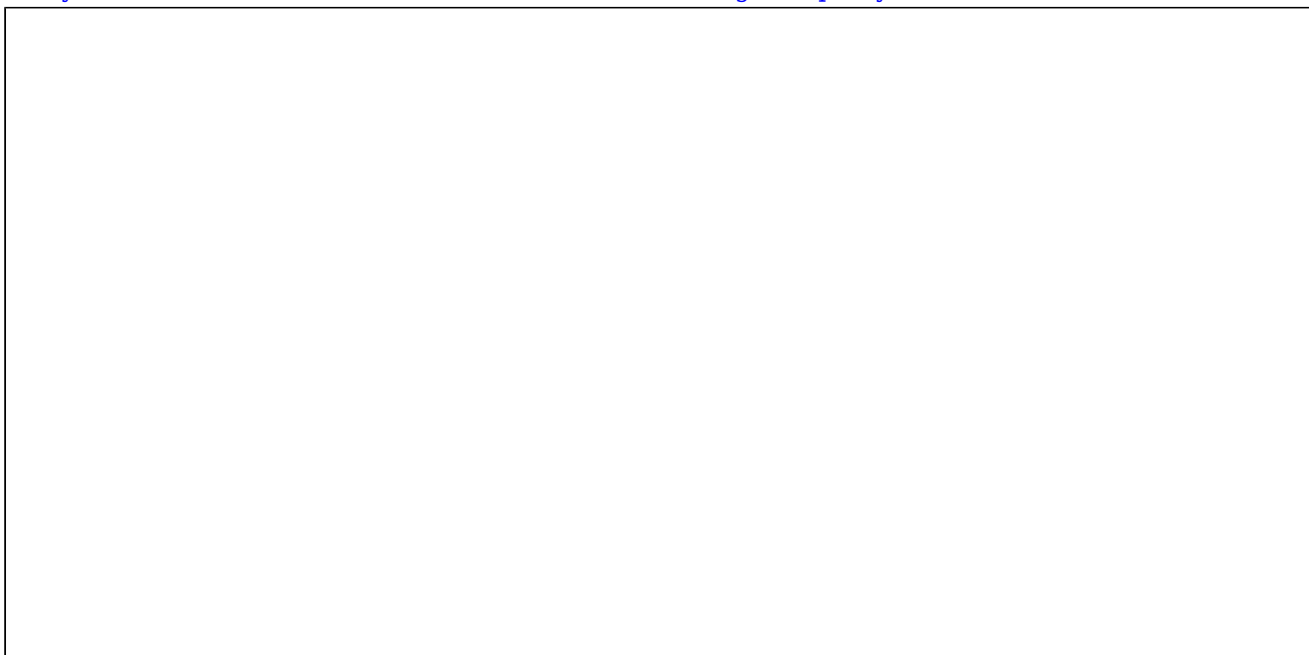
Franciszek Blachnicki 20 września 1939 dostał się do niewoli niemieckiej, zbiegł i zaczął działać w konspiracji. W kwietniu 1940 r. został ponownie aresztowany przez Gestapo. 26 czerwca 1940 r. Niemcy osadzili go w obozie zagłady w Auschwitz (numer obozowy 1201). Prawie miesiąc przetrzymywany był w bunkrze, w którym w sierpniu 1941 r. zginął o. Maksymilian Kolbe. W KL Auschwitz przebywał łącznie przez 14 miesięcy. W marcu 1942 r. Niemcy skazali Blachnickiego na karę śmierci. Na wyrok czekał w więzieniu w Katowicach. Tam przeżył swoje nawrócenie (17 czerwca 1942 r.).

14 sierpnia 1942 (w pierwszą rocznicę śmierci o. Maksymiliana Kolbe w celi śmierci w KL Auschwitz), po niemal 5 miesiącach w celi śmierci Blachnicki został ułaskawiony.

Po wojnie wstąpił do Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie (sierpień 1945). Za działalność duszpasterską był prześladowany przez komunistyczną Służbę Bezpieczeństwa. Zmarł nagle w Carlsbergu w Niemczech 27 lutego 1987 r.

W 2020 r. pion śledczy IPN w Katowicach podjął na nowo umorzone w 2006 r. śledztwo dotyczące okoliczności śmierci ks. Blachnickiego. Czynności procesowe, prowadzone w Polsce oraz na terenie Niemiec, Austrii i Węgier wykazały, że śmierć Franciszka Blachnickiego nastąpiła „na skutek zabójstwa, poprzez podanie śmiertelnych substancji toksycznych”.

- [Podjęcie na nowo śledztwa w sprawie zabójstwa ks. Franciszka Blachnickiego](#)
- [Andrzej Sznajder: Ks. Franciszek Blachnicki – tarnogórzanin, który przepowiedział upadek komunizmu](#)
- [Andrzej Grajewski: Oskarżony ks. Franciszek Blachnicki](#)
- [„Kulisy historii”, odcinek 11: Rzecz o ks. Franciszku Blachnickim](#)
- [„Dziedzictwo ks. Franciszka Blachnickiego: zapomniane czy zmarnowane – pro memoria w 100-lecie urodzin Niezłomnego Kapłana” – dyskusja online](#)
- [„Przystanek Historia”, odc. 57: „Oaza” ks. Blachnickiego na pustyni komunizmu](#)

► Jan Zieliński (nr obozowy 12256)

Jan Zieliński, urodzony 22(26) stycznia 1922 r., aresztowany i osadzony przez Niemców w więzieniu w Piotrkowie Trybunalskim, skąd w 1941 r. został przetransportowany do obozu zagłady KL Auschwitz. Zginął w obozie 20 kwietnia 1942 r.

Były więzień Kazimierz Czaja, który został przewieziony do KL Auschwitz tym samym transportem co Jan Zieliński, tak wspominał pierwsze chwile zetknięcia z obozowym piekłem:

Kiedy pociąg zatrzymał się na miejscu, usłyszałem szczekanie psów i wrzaski esesmanów. Na powitanie w ruch poszły pałki i kije. Niektórzy padali, to znów podrywali się. Wielu miało porozrywane ubrania, porozbijane głowy i zakrwawione twarze. Zmaltretowanych więźniów ustawiono w piątki i pieszo popędzono do obozu. Po obu stronach kolumny szli, w kilkumetrowych odstępach, uzbrojeni esesmani.

Fragment ze storny <https://www.auschwitz.org>

► Stanisława Leszczyńska (nr obozowy 41 335)

Stanisława Leszczyńska (1896–1974), Służebnica Boża - położna z Auschwitz, nazywana przez współwięźniów Mateczką i Aniołem Życia. W obozie przyjęła 3000 porodów.

Córka Jana Zambrzyckiego i Henrietty (Henryki) z domu Glaesmann. Była najstarsza z ośmiorga dzieci Zambrzyckich. Rodzina mieszkała na łódzkich Bałutach. W 1908 r. rodzina wyemigrowała do Brazylii. Po powrocie w 1910 r. Stanisława kontynuowała przerwana naukę w progimnazjum, którą ostatecznie ukończyła w 1914 r. W okresie I wojny światowej zaangażowana był wraz z matką w pracę Komitetu Obywatelskiego Niesienia Pomocy Biednym. Tam też poznała swojego przyszłego męża Bronisława Leszczyńskiego.

17 października 1916 r. Stanisława i Bronisław zawarli związek małżeński. Doczekali się oni czworga dzieci: Bronisława, Sylwiny (nazywanej Sylwią), Stanisława oraz Henryka. W 1920 r. Leszczyńska wstąpiła do Państwowej Szkoły Położniczej w Warszawie, a dwa lata później otrzymała dyplom położnej w wyróżnieniu.

Po wybuchu II wojny światowej i zajęciu Łodzi przez Niemców w 1939 r., zawód Stanisławy był nadal potrzebny, a bardzo dobra opinia przedwojennej położnej spowodowała, że Niemki chciały, aby to Leszczyńska przyjmowała ich porody. Bronisław senior, Bronisław junior oraz Stanisław zaangażowani byli w działalność konspiracyjną w Związku Jaszczurczym. 19 lutego 1943 r. Gestapo chciało aresztować Bronisława juniora, ale udało mu się uciec. Bronisław senior był świadkiem zatrzymania pozostałej części rodziny - Stanisławy i trójki ich dzieci. Ukryty w bramie mógł tylko obserwować tragiczną scenę.

Stanisławę i jej córkę osadzono w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi, a następnie przy ul. Kopernika 29. Stamtąd skierowane zostały transportem zbiorowym do KL Auschwitz II-Birkenau, do którego trafiły 17 kwietnia 1943 r. Stanisława Leszczyńska została zarejestrowana pod numerem 41 335 i zatrudniona jako położna w szpitalu dla więźniarek. W skrajnie nieludzkich warunkach przyjmowała nawet kilka porodów dziennie. Pracowała z modlitwą na ustach, a każde urodzone dziecko chrzczyła. Przeciwwstawiła się rozkazowi Josefowi Mengele o mordowaniu nowo narodzonych dzieci. W obozie przebywała z córką, aż do momentu jego oswobodzenia, czyli do 27 stycznia 1945 r.

Po wojnie nadal mieszkała w Łodzi. Pracowała w szpitalu im. Heleny Wolf przy ul. Łagiewnickiej 36. Pozostawała czynna zawodowo do 1958 r. Pod koniec życia zachorowała na nowotwór. Zmarła 11 marca 1974 r. w wieku 78 lat. Pogrzeb odbył się na cmentarzu św. Rocha w Łodzi. W 100. rocznicę urodzin Stanisławy Leszczyńskiej jej szczątki zostały przeniesione z cmentarza do Kościoła Najświętszej Marii Panny w którym została ochrzczona. Od 1992 r. trwa jej proces beatyfikacyjny.

● [Stanisława Leszczyńska \(1896–1974\)](#)

POLAK – OCHOTNIK DO AUSCHWITZ

► Witold Pilecki (nr obozowy 4859)

Witold Pilecki - rotmistrz, urodzony 13 maja 1901 r. bohater wojny polsko-bolszewickiej, ziemianin i społecznik, artysta, żołnierz kampanii wrześniowej, ochotnik do Auschwitz (nr obozowy 4859), autor „Raportu Witolda”, żołnierz Wojska Polskiego i Armii Krajowej, współzałożyciel Tajnej Armii Polskiej, więzień i organizator ruchu oporu w KL Auschwitz, działacz podziemia antykomunistycznego, skazany przez komunistyczne władze Polski na karę śmierci.

W Auschwitz Pilecki obserwował i cały czas dokumentował wszystko co działo się w obozie zagłady. W ten sposób powstał Raport Witolda Pileckiego. Jest to jeden z najważniejszych dokumentów XX wieku, symbol bohaterstwa i heroizmu Polaka, który ryzykował własne życie, żeby przekazać światu straszną prawdę o niemieckim obozie zagłady. Pilecki ukazał w „Raporcie” zbrodnie niemieckie: metodyczne niszczenie i fizyczną eliminację polskiej inteligencji, ludobójstwo Polaków i innych narodowości.

W głowy nasze uderzyły nie tylko kolby ss-mannów, – uderzyło coś więcej. Brutalnie kopnięto we wszystkie nasze pojęcia dotychczasowe, do których myśmy się na ziemi przyzwyczaili (do jakiegoś porządku rzeczy – prawa). To wszystko wzięło w łeb. Usiłowano uderzyć możliwie radykalnie. Załamać nas psychicznie jak najszybciej.

Witold Pilecki, Raport Witolda - fragment

Dzięki staraniom polskiego ruchu oporu, pierwszy raport Witolda Pileckiego dotarł do polskiego rządu na uchodźstwie w Londynie w marcu 1941 roku. Był to pierwszy na świecie oficjalny dokument o Auschwitz. Relacje rotmistrza Pileckiego były tak przerażające, że wielu nie uwierzyło w opisaną przez ochotnika do Auschwitz obozową rzeczywistość. 27 kwietnia 1943 r. wraz z dwoma towarzyszami, po prawie 1000 dniach uwięzienia, udało się Witoldowi Pileckiemu uciec z obozowego piekła.

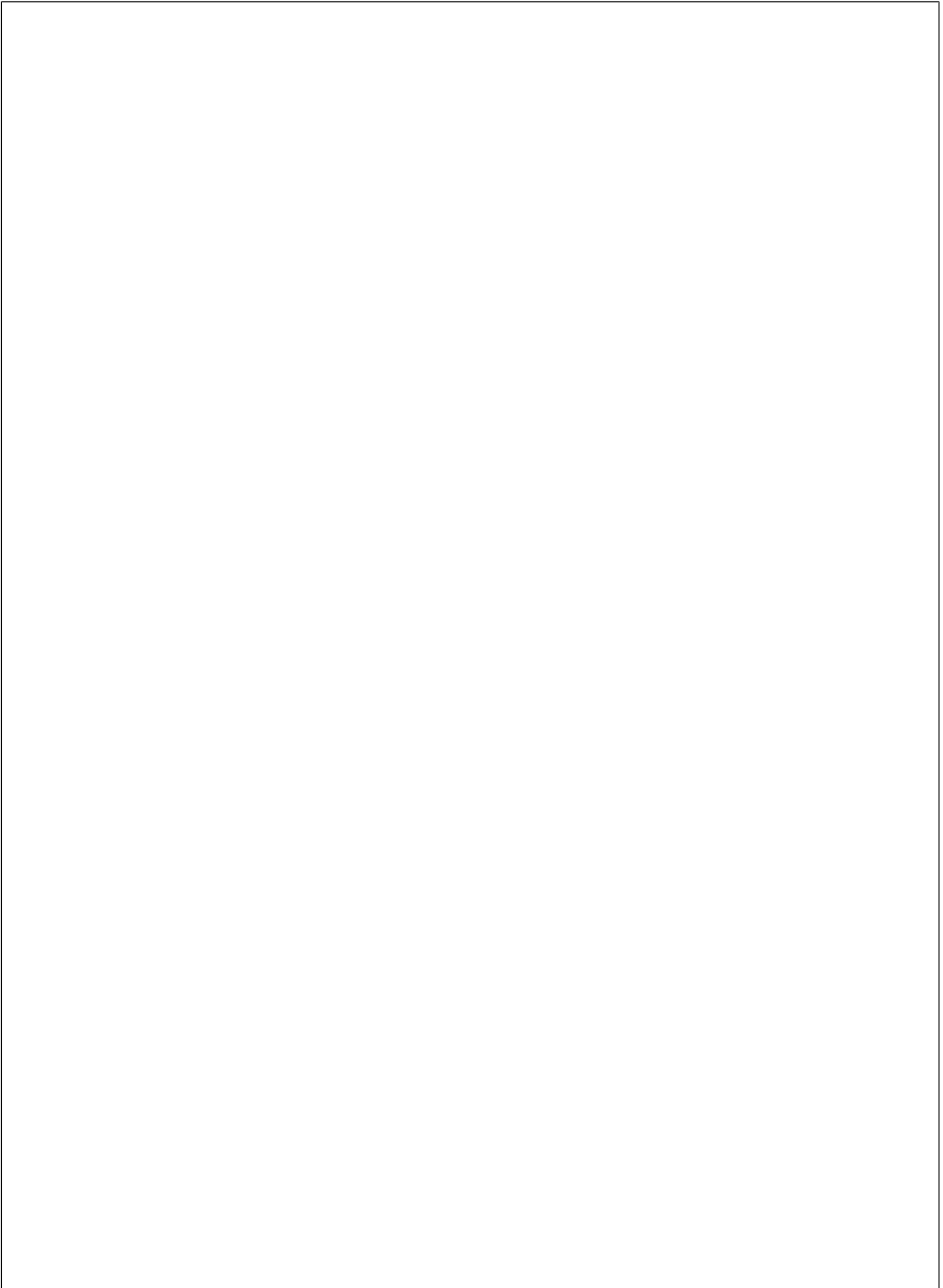
W rzeczywistości było kilka raportów Pileckiego. Na tekst „Raportu” składają się trzy dokumenty. Pierwszy – tzw. raport W, który powstał jesienią 1943 r., kilka miesięcy po ucieczce Pileckiego z Auschwitz. Raport ten liczy kilkadziesiąt stron. Drugi raport – tzw. Raport terenu S dotyczy współtowarzyszy Pileckiego w obozie zagłady, był częścią Raportu W, lecz został wydzielony i utajniony ze względu na ochronę personaliów członków sitaki konspiracyjnej w KL Auschwitz.

Najbardziej obszerną relacją jest raport z 1945 roku. Dokument ten powstał po upadku Powstania Warszawskiego, w którym Pilecki brał udział. Po pobycie m.in. w obozie w Lamsdorf i Murnau znalazł się we Włoszech. Tam powstał ponadstronicowy raport. Zawierał nie tylko faktografię, ale również wątki osobiste, refleksje Witolda Pileckiego i jego komentarze. Dokument oryginalny jest przechowywany w Studium Polski Podziemnej w Londynie. Został odnaleziony przez polskiego historyka emigracyjnego Józefa Garlińskiego. Natomiast polskich historyków Adma Cyra „rozszyfrował” pierwszy raport. Witold Pilecki posługiwał się liczbami w miejsce nazwisk osób działających w konspiracji (na wypadek, gdyby ten raport dotarł do Niemców).

Po zakończeniu II wojny światowej Witold Pilecki powrócił do Polski. Działal w podziemiu antykomunistycznym. Skazany na śmierć przez komunistów w pokazowym procesie. W jednym z ostatnich widzeń z żoną przed śmiercią powiedział: „Oświęcim to była igraszka”. Zamordowany przez komunistów metodą katyńską: strzałem w tył głowy 25 maja 1948 r. w więzieniu

mokotowskim na Rakowieckiej w Warszawie. Jego ciała nigdy nie odnaleziono.

- [Jacek Pawłowicz, Rotmistrz Witold Pilecki \(1901-1948\)](#) - broszura IPN z serii „Patroni naszych ulic”.
- [Konspiracyjna tożsamość Witolda Pileckiego w KL Auschwitz](#)

[Nastę
pny
Powr
ót](#)

Materiały IPN – pierwszy transport Polaków do Auschwitz

- [Teksty](#), m.in.:
 - [\[TEKST+AUDIO\] 85 lat temu do Auschwitz wyruszył pierwszy transport polskich więźniów](#)
 - [Ewa Wójcicka, „Mateczka”. Stanisława Leszczyńska](#)
 - [Martyna Grądzka-Rejak, Przybyliście tutaj nie do sanatorium, tylko do niemieckiego obozu koncentracyjnego...](#)
 - [Ewa Wójcicka, Polskie drogi... z niemieckiego obozu. Ucieczka Augusta Kowalczyka](#)
 - [Ewa Wójcicka, Zatrzymać pociąg do Auschwitz](#)
- Portal [przystanekhistoria.pl](#): [obozы koncentracyjne](#); [okupacja niemiecka](#); [Witold Pilecki](#); [zbrodnie niemieckie](#); [Intelligenzaktion](#); [Akcja AB](#);
- [Zbrodnia Pomorska](#) - więcej [TUTAJ](#)
- Portal <https://truthaboutcamps.eu/>
- [Filmy i materiały wideo](#)
- [Pierwszy masowy transport Polaków do KL Auschwitz](#)
 - [Listy więźniów z KL Auschwitz](#)
- [Listy osadzonych w obozie zagłady KL Auschwitz](#)
 - Wydawnictwo IPN
- [Report W KL AUSCHWITZ 1940-1943 by Captain Witold Pilecki, Institute of National Remembrance, Pilecki Project Committee, translated by Eva Hussain, Warsaw 2017](#)
- [Adam Pleskaczyński, Time of the Beasts. Terror in Occupied Poland 1939-1945, translated by Agnieszka Małgorzata Hendry, Warsaw 2024](#)
- [Polaków trzeba nauczyć, kto tu jest panem. Polityka germanizacyjna niemieckich władz okupacyjnych na Pomorzu \(1939-1945\). red. Daniel Czerwiński, Mateusz Kubicki, Marcin Owiński, IPN, Muzeum Stutthof w Sztutowie. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady \(1939-1945\), "Gdańsk-Sztutowo-Warszawa 2024](#)
- [Tomasz Ceran, Zbrodnia pomorska 1939. Początek ludobójstwa niemieckiego w okupowanej Polsce, Bydgoszcz-Warszawa 2024](#)
- [Zbrodnia pomorska 1939. Dokumentacja terroru niemieckiego. Tom 1, wstęp, wybór i opracowanie Izabela Mazanowska, Monika Tomkiewicz, Tomasz Ceran, Bydgoszcz-Warszawa 2025](#)
- [Tomasz Łabuszewski, Ukradzione dzieciństwo / Stolen Childhood, współpraca Anna Maria Adamus, Ewa Dyngosz, Edyta Gula, Warszawa 2022](#)
- [Jacek Pawłowicz, Witold Pilecki lovassági kapitány 1901-1948, Budapest – Warszawa 2023](#)
- [Krzysztof Kiereś, Gdy człowiek był numerem. Losy obozowe Juliana Szczotki w latach 1942-1945 w świetle wspomnień oraz korespondencji obozowej, Katowice-Warszawa 2022](#)
- [Joanna Lubecka, Niemiecki zbrodniarz przed polskim sądem. Krakowskie procesy przed](#)

[Najwyższym Trybunałem Narodowym, IPN, Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2021](#)

- [Piotr Szubarczyk, „Senator ludu pomorskiego”. Książ Feliks Bolt \(7 I 1864 – 7 IV 1940\), Warszawa 2020](#)
- [Hermann Langbein, Auschwitz przed sądem. Proces we Frankfurcie nad Menem 1963–1965. Dokumentacja, z niem. przełożył Viktor Grotowicz, przedmowa Witold Kulesza, VIA NOVA, IPN, Muzeum Pamięci Auschwitz-Birkenau, Wrocław-Warszawa-Oświęcim 2011](#)
- [Tomasz Sylwiusz Ceran, „Szmalcówka”. Historia niemieckiego obozu w Toruniu \(1940–1943\) na tle ideologii nazistowskiej, Bydgoszcz-Gdańsk 2011 - do pobrania \[pdf\]](#)
- [Profesor Jan Sehn 1909–1965. Prawnik, sędzia śledczy, łowca nazistów, tekst Filip Gańczak, wybór ilustracji i podpisy Piotr Litka, IPN, Instytut Ekspertyz Sądowych im. prof. dra Jana Sehna w Krakowie, Warszawa 2019](#)
- [Jacek Pawłowicz, Rotmistrz Witold Pilecki 1901–1948, Warszawa 2008](#)
- [Daria Czarnecka, Sprawa Stanisława Gustawa Jastera ps. „Hel” w historiografii. Kreacja obrazu zdrajcy i obrona, Warszawa 2014](#)
- [Jacek Chrobaczyński, Dramatyczny rok 1943. Postawy i zachowania społeczeństwa polskiego w rozstrzygającym roku II wojny światowej, Rzeszów-Kraków 2012](#)
- [Hermann Langbein, Auschwitz przed sądem. Proces we Frankfurcie nad Menem 1963–1965. Dokumentacja, z niem. przełożył Viktor Grotowicz, przedmowa Witold Kulesza, VIA NOVA, IPN, Muzeum Pamięci Auschwitz-Birkenau, Wrocław-Warszawa-Oświęcim 2011](#)
- [Jerzy Dębski, Kadra dowódcza SZP-ZWZ-AK w Konzentrationslager Auschwitz 1940–1945, Katowice-Oświęcim 2009](#)
- [Józef Jagodziński, Bunkry na ruinach. Szkice do historii KL Stutthof – Außenlager Pölitz, edycja i opracowanie tekstu Paweł Knap, Szczecin 2009 - do pobrania \[pdf\]](#)

► Biuletyn IPN

- [„Biuletyn IPN” nr 6/2025 – Świadkowie wiary, strażnicy Ojczyzny](#)
- [„Biuletyn IPN” nr 6/2023 – Światło-Życie](#)
- [„Biuletyn IPN” nr 1-2/2018 Niemcy ludziom zgotowali ten los](#)
- [„Biuletyn IPN” nr 4/2009 Niemieckie obozy i sowieckie łagry](#)
- [„Biuletyn IPN” nr 6/2006 Papież Benedykt XVI w Auschwitz-Birkenau](#)

► Broszury z serii Patroni naszych ulic

- [Jacek Pawłowicz, Rotmistrz Witold Pilecki \(1901–1948\)](#)

► Dodatki historyczne do prasy

- [Polscy męczennicy Auschwitz – dodatek historyczny do „Naszego Dziennika” z 13–14 czerwca 2020](#)
- [Polacy – ofiary niemieckich obozów koncentracyjnych – dodatek historyczny w „Do Rzeczy” z 8–14 czerwca 2020](#)

► Teki i materiały edukacyjne

- [„Auschwitz - pamięć dla przyszłości”](#)
- [Teka edukacyjna Zbrodni Pomorska](#)

► ŚWIADECTWA – Polacy więźniowie KL Auschwitz: opowiedziane.ipn.gov.pl: Archiwum Historii Mówionej

- [Andrzej Marek Ostrowski](#) – jako dziecko przeżył samodzielnie Powstanie Warszawskie. Absolwent Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie, rehabilitant sportowy, kapitan jachtowy, bojerowiec, narciarz, kustosz pamięci o swoim wuju rotmistrzu Witoldzie Pileckim – ochotniku do Auschwitz.
- [Eleonora Szafran](#) – córka Tadeusza Pietrzykowskiego „Teddy’ego” - piściarza, trenera, żołnierza Wojska Polskiego, jednego z pierwszych więźniów niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz, w którym walcząc na ringu zdobył tytuł mistrza Wszechwag.
- [Marian Józef Trojanowski](#) – młodociany więzień KL Auschwitz, robotnik przymusowy III Rzeszy, żołnierz AK. Jako siedemnastolatek trafia do niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Auschwitz. Przybywa tutaj jednym z najwcześniejszych transportów. Zostaje przymusowym robotnikiem przy rozbudowywaniu obozu, aby pomieścić planowane przez Niemców liczby przyszłych więźniów.
- [Bartłomiej Moszoro](#) – Polak urodzony w Argentynie w rodzinie polskich emigrantów - działaczy narodowych, przedsiębiorca, harcerz, działacz społeczny i patriotyczny, Konsul Honorowy RP w Rosario. Opowiada o wojennych losach swojego ojca Kazimierza Wiktora Moszoro oraz o dramatycznych wojennych losach swojej matki – Ludmiły Marii z domu Dąbrowskiej, podczas sowieckiej i niemieckiej okupacji Polski. Po zajęciu przez Sowietów polskich Kresów Wschodnich cudem we Lwowie uniknęła aresztowania przez NKWD uciekając do Krakowa. Tam za działalność konspiracyjną została aresztowana przez Niemców i osadzona w krakowskim ciężkim więzieniu Montelupich. Stamtąd w 1942 roku została wywieziona do niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz.
- [Zofia Majewska](#) – świadek Rzezi Woli, więźniarka obozu koncentracyjnego Auschwitz oraz Bergen-Belsen.
- [Zofia Marczenko](#) – więźniarka niemieckich obozów KL Auschwitz, KL Ravensbrück i KL Buchenwald- Meuselwitz.
- [Feliks Osiński](#) – żołnierz 1. Armii WP, ranny podczas walk w Powstaniu Warszawskim, więzień Auschwitz, saper w 2 Korpusie Polskim gen. Andersa.

► Wystawy

- [Niemieckie obozy zagłady](#)
- [Stanisława Leszczyńska](#) - anioł z Auschwitz. Wystawa elementarna
- [Ojciec Maksymilian Maria Kolbe \(1894-1941\)](#)
- [Franciszek Blachnicki](#)
- [bł. ks. bp. Władysław Goral](#) - biograficzna wystawa elementarna przygotowana w Oddziałowym Biurze Edukacji Narodowej IPN w Lublinie poświęcona jest osobie bł. biskupa Władysława Goral - człowieka wszechstronnego; duszpasterza, wychowawcy, rekolekcjonisty i wizytatora katechetycznego, działacza społecznego oraz charytatywnego profesora Seminarium Duchownego w Lublinie, kapłana francuskiej Polonii, asystenta kościelnego dla diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej, redaktora Wiadomości Diecezjalnych Lubelskich, uczonego i publicystę, autora „Protekcji”, prezesa Związku Kapłanów „Unitas”, biskupa pomocniczego diecezji lubelskiej, więźnia Zamku Lubelskiego, „samotnika” z KL Sachsenhausen, jednego ze 108 polskich męczenników z czasów II wojny światowej, ofiarę prześladowania Kościoła w Polsce w latach 1939-1945. Na końcowych planszach przedstawiono współczesne formy upamiętnienia postaci Duchownego.

- [Duchowni katolicy z Kraju Warty w niemieckich obozach w Konstantynowie Łódzkim i KL Dachau](#)
- [Powstanie Zamojskie 1942-1943](#)
- [Konferencja „MAŁE ofiary. Dzieci czasu wojny” - Warszawa, 6 maja 2025](#)

►Infografiki historyczne

- [Niemieckie obozy koncentracyjne i obozy zagłady na ziemiach II RP](#) - do pobrania

►IPNtv

- [Pierwszy transport do KL Auschwitz 14 czerwca 1940](#)
- [Pierwszy transport do KL Auschwitz 14 czerwca 1940 roku \[DYSKUSJA ONLINE\]](#)
- [Co zawierają raporty Witolda Pileckiego z obozu Auschwitz-Birkenau? - cykl #PytaniaZhistorii](#)
- [Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady - Poznań 14.06.20](#)
- [Zbrodniarze niemieccy: osądzeni i nieosądzeni - Przystanek Historia odc. 66](#)
- [Dzieci Zamojszczyzny. Historia i pamięć - cykl Dziecięce historie \[DYSKUSJA\]](#)
- [„Auschwitz - symbol terroru i Zagłady" \[Dyskusja\]](#)
- [Kiedy Auschwitz było ringiem - cykl Tytani sportu odc. 7](#)
- [Jan Sehn - profesor, sędzia śledczy, tropiciel nazistów \[Salon Książki Biograficznej\]](#)
- [Rotmistrz Witold Pilecki - Książki pełne historii \[SPOTKANIE Z AUTOREM\]](#)
- [IPN TV - Kazimierz Piechowski o Stanisławie Jasterze](#)
- [„Świadek Historii” Karol Tendera](#) - były więzień KL Auschwitz-Birkenau oraz filii niemieckiego obozu koncentracyjnego Flossenbürg w czeskich Litomierzycach. Przewodniczący krakowskiego Klubu byłych więźniów niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Auschwitz. W wieku 96 lat wciąż przyjmuje liczne zaproszenia do wygłoszenia prelekcji dla grup polskich i zagranicznych. Współpracuje m.in. z Centrum dialogu i Modlitwy w Oświęcimiu. Jest autor książki „Polacy i Żydzi w KL Auschwitz 1940-1945. Pamiętnik więźnia KL Auschwitz-Birkenau” (Kraków 2008), ostatnio przetłumaczonej na język niemiecki. Walczy z kłamliwym określeniem „polskie obozy koncentracyjne” - wytoczył proces w tej sprawie niemieckiej telewizji ZDF. W grudniu 2016 r., po trwającym trzy lata procesie, Sąd Apelacyjny w Krakowie uznał, że sformułowanie „polskie obozy” jest nie tylko historycznym kłamstwem, ale także naruszeniem indywidualnych dóbr Karola Tendery i nakazał telewizji ZDF zamieszczenie przeprosin.

Zobacz również:

- [\[TEKST+AUDIO\] Dzień Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego w czasie II wojny światowej - materiały IPN](#)
- [\[TEKST+AUDIO\] 30 kwietnia - 80. rocznica oswobodzenia więźniów KL Ravensbrück - materiały IPN](#)
- [\[TEKST+AUDIO\] 80. rocznica zakończenia II wojny światowej - materiały IPN](#)

► Gdzie szukać informacji o ofiarach niemieckich represji?

straty.pl - to internetowa i ogólnodostępna baza ofiar niemieckich zbrodni w czasie II wojny światowej będąca wynikiem programu dokumentacyjnego Instytutu Pamięi Narodowej „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945”.

- [Baza strat](#)
- [Wyszukiwanie osób represjonowanych](#)

- [\[SPOT\] Poznaj losy Swoich bliskich, ofiar niemieckich zbrodni z lat 1939-1945. Ocal pamięć rodziny](#)

Archiwa zagraniczne:

Arolsen Archiwum - to Międzynarodowe Centrum Badań Prześladowań Nazistowskich i jednocześnie największe archiwum dokumentów dotyczących ofiar i Ocalonych. Zbiory zawierają informacje o 17,5 mln osób i są wpisane na listę dziedzictwa UNESCO „Pamięć Świata”. Znajdujące się w nich dokumenty dotyczą wielu różnych grup ofiar reżimu nazistowskiego i stanowią ważne źródło informacji dla dzisiejszego społeczeństwa. W Bad Arolsen w Hesji (Niemcy) mieści się największe na świecie archiwum poświęcone ofiarom reżimu nazistowskiego oraz Ocalonym.

Arolsen Archives: international Center on Nazi Persecution; Große Allee 5-9; 34454 Bad Arolsen Niemcy, tel: +49 (0)5691 629-0; fax: +49 (0)5691 629-501

- [Wyszukiwanie ofiar represji](#)
- [Wspieramy Arolsen Archives w realizacji projektu #StolenMemory](#)

Więcej:

- <https://ipn.gov.pl/>
- [przystanekhistoria.pl](#)
- [Szlaki Nadziei Odyseja Wolności](#)
- [Archiwum Pełne Pamięci](#)
- Archiwum Historii Mówionej IPN NOTACJE: [portal opowiedziane.ipn.gov.pl](#)
- [IPNtv](#)
- [Inwentarz Archiwalny IPN \[PL\] \[ENG\]](#)
- [WYDAWNICTWO IPN](#) oraz [KSIĘGARNIA INTERNETOWA IPN](#)

Kontakt dla mediów:

dr Rafał Kościański
p.o. rzecznik prasowy IPN
tel. 735 205 793
rzecznik@ipn.gov.pl

AUDIO:

- Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady - dr. Filip Gańczak, IPN
[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Powiązane wiadomości

Uroczystości w Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady

PIERWSZY TRANSPORT ŚMIERCI

Wiosną 1940 r. Niemcy rozpoczęli budowę obozu dla więźniów politycznych w Auschwitz (przed wojną Oświęcim).

14 czerwca 1940 r. z Tarnowa przybył tam transport z pierwszymi polskimi więźniami politycznymi.

Spośród 728 więźniów z pierwszego transportu do KL Auschwitz przeżyło około 300 osób.

fot: IPN

#transportysmierci

  @ipngovpl

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Pliki do pobrania

[Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady. 85. rocznica pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz - dr Filip Gańczak, IPN \(mp3, 4.93 MB\)](#)
[Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady. 85. rocznica pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz - dr Filip Gańczak, IPN \(wav, 36.14 MB\)](#)